Ο εορτολογικός κύκλος της Εκκλησίας

και οι λαϊκές παραδόσεις

Εισηγητής: Βασίλης Μαλισιόβας

φιλόλογος – θεολόγος – συγγραφέας

*εταίρος της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας (ΕΛΕ)**

«Εὐλόγησον τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σου, Κύριε»

Απολυτίκιο της Ινδίκτου, 1η Σεπτεμβρίου

Ο «κύκλος» του τίτλου είναι ο «στέφανος» του υμνογράφου: ο χρόνος πλεγμένος σαν στεφάνι από εορτές.

Α΄. Το μεταίχμιο της μετανεωτερικότητας

1. Ο θρησκευτικός αποχρωματισμός

- Η **απομάγευση** και η **αποϊεροποίηση** στην εποχή της νεωτερικότητας.
- Η **υποχώρηση της λαϊκής θρησκευτικότητας**: από τις αγροτικές κοινωνίες περάσαμε στην απρόσωπη ζωή των μεγαλουπόλεων.

2. Ο κύκλος της ζωής: τα παραδοσιακά έθιμα και τα ξενόφερτα

- **Γενέθλια** αντί ονομαστικής εορτής. Η ονομαστική γιορτή δένει το πρόσωπο με έναν άγιο και με μια κοινότητα που γιορτάζει μαζί· τα γενέθλια το κλείνουν στη δική του, ιδιωτική ημερομηνία.
- **Καινοφανείς καταστάσεις: σύμφωνο συμβίωσης · γάμος και βάπτιση ταυτόχρονα · καύση νεκρών**.
- Η θεώρηση των παραδοσιακών εθίμων ως ξεπερασμένων **μουσειακών επιβιώσεων** μιας εποχής που έχει παρέλθει ανεπιστρεπτί.

3. Οι νέες «εορτές»

- Οι **παγκόσμιες ημέρες**: της Μητέρας, του Πατέρα, της Γυναίκας κ.ο.κ.
- Οι **νεοφανείς**: Άγιος Βαλεντίνος, Χάλοουιν, Black Friday, Cyber Monday.
  - Κοινό χαρακτηριστικό τους ο **άκρατος καταναλωτισμός**: η εορτή συνδέεται μόνο με την απόκτηση αγαθών, χωρίς ίχνος πνευματικότητας.
- Η **αλλοίωση** των εορτών: τα Χριστούγεννα με τον δυτικόφερτο Άγιο Βασίλη, που μεταφέρεται με έλκηθρο, το οποίο σέρνουν τάρανδοι.
- **Μια παρατήρηση που φωτίζει το σύνολο**: οι περισσότερες «νέες» γιορτές είναι παλιές χριστιανικές γιορτές που άδειασαν από το περιεχόμενό τους.

- Ο **Santa Claus** είναι ο Sinterklaas των Ολλανδών, δηλαδή ο **άγιος Νικόλαος** (6 Δεκεμβρίου), που πέρασε μέσω της Νέας Υόρκης στη διαφήμιση. Ο δικός μας **Άγιος Βασίλειος** (1η Ιανουαρίου) είναι ο επίσκοπος Καισαρείας, με τη «Βασιλειάδα», την πόλη της φιλανθρωπίας του.

> *Η Εκκλησία δεν αντιπροτείνει νοσταλγία· προτείνει άλλη ποιότητα χρόνου — τον χρόνο που αγιάζεται.*

Β΄. Ο χρόνος και η μέτρησή του

1. Η έννοια του χρόνου

- Η **σχετικότητα του χρόνου** ως ανθρώπινης επινόησης. Ακριβέστερα: ανθρώπινη επινόηση είναι η *μέτρησή* του. Και κάθε ημερολόγιο είναι μια ερμηνεία του κόσμου: δηλώνει από πού αρχίζει η ιστορία και τι θεωρεί κέντρο της.

2. Η Γέννηση του Θεανθρώπου ως τομή στην ιστορία

- Το **π.Χ. / μ.Χ.** ως ορόσημα τοποθέτησης στον χρόνο. Η τομή είναι θεολογική, όχι αριθμητική.

3. Κοσμικός και άχρονος χρόνος

- Η **ογδόη ημέρα** στο σχέδιο σωτηρίας του Θεού. Η Κυριακή είναι συγχρόνως «πρώτη» και «ογδόη» ημέρα: ημέρα της Ανάστασης και εικόνα του μέλλοντος αιώνος.
- **Το λειτουργικό «Σήμερον»**: ο υμνογράφος δεν θυμάται απλώς· κάνει το γεγονός παρόν — «Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου», «Ἡ Παρθένος σήμερον». Η εορτή δεν είναι επέτειος· είναι συμμετοχή.

4. Τα διαφορετικά συστήματα μέτρησης του χρόνου

- Το **εβραϊκό**, από κτίσεως κόσμου (3761 π.Χ.· τώρα διανύεται το έτος 5787).
- Το **βυζαντινό**, επίσης «από κτίσεως κόσμου» (5509 π.Χ.), με αρχή την 1η Σεπτεμβρίου· από τον φετινό Σεπτέμβριο, έτος 7535.
- Η **Εγίρα** (622 μ.Χ., το έτος 1 των μουσουλμάνων)· σεληνιακό έτος 354 ημερών, γι’ αυτό το Ραμαζάνι διατρέχει όλες τις εποχές· τώρα, έτος 1448.
- Το **κινεζικό** έτος (σεληνοηλιακό· η Πρωτοχρονιά του 2027 εορτάζεται στις 6 Φεβρουαρίου).
- Η **Πρωτοχρονιά των Ζωροαστρών** (Νοβρούζ, στην εαρινή ισημερία).

Γ΄. Ο χρόνος της Εκκλησίας: ημερολόγιο, κύκλοι, εορτές

1. Εκκλησιαστικό και πολιτικό έτος

- Το **εκκλησιαστικό** έτος αρχίζει την **1η Σεπτεμβρίου**, αρχή της Ινδίκτου (του βυζαντινού φορολογικού και διοικητικού κύκλου).
- Το **κοσμικό ή πολιτικό** έτος αρχίζει την **1η Ιανουαρίου**.
- Το εκκλησιαστικό έτος ανοίγει και κλείνει με τη Θεοτόκο: πρώτη μεγάλη εορτή του το **Γενέσιον** (8 Σεπτεμβρίου), τελευταία η **Κοίμηση** (15 Αυγούστου).

2. Ιουλιανό και γρηγοριανό ημερολόγιο

- Το κράτος πέρασε στο γρηγοριανό το **1923** (η 16η Φεβρουαρίου λογίστηκε 1η Μαρτίου)· η Εκκλησία της Ελλάδος το **1924** (η 10η Μαρτίου λογίστηκε 23η Μαρτίου).
- Η Εκκλησία δεν υιοθέτησε ακριβώς το γρηγοριανό, αλλά το **«διορθωμένο ιουλιανό»**, που στις ακίνητες εορτές συμπίπτει μαζί του ώς το έτος 2800.
- Το **Πάσχα** και ολόκληρος ο κινητός κύκλος υπολογίζονται ακόμη με το **ιουλιανό πασχάλιο**· γι' αυτό συνήθως δεν συνεορτάζουμε με τη Δύση (το 2027: εκείνοι 28 Μαρτίου, εμείς 2 Μαΐου).
- **Οι παλαιοημερολογίτες** και το ουσιώδες ζήτημα:
  - Το ημερολόγιο αυτό καθαυτό δεν χωρίζει: με το ιουλιανό πορεύονται σήμερα το Άγιον Όρος και τα Πατριαρχεία Ιεροσολύμων, Μόσχας, Σερβίας, Γεωργίας, σε πλήρη κοινωνία με εμάς.
  - Πέρα από τη μη αποδοχή του νέου ημερολογίου, το ουσιώδες είναι η **απόσχιση**: η ρήξη της εκκλησιαστικής κοινωνίας και η συγκρότηση παράλληλης ιεραρχίας (1935).
  - Μετά την απόσχισή τους δεν υπάρχει **αποστολική διαδοχή**· άρα τα μυστήρια που τελούν είναι **κανονικώς άκυρα**, δεν είναι φορείς θείας χάριτος.

3. Οι κύκλοι του λειτουργικού χρόνου

- **Ημερήσιος**: οι ακολουθίες — Εσπερινός, Απόδειπνο, Μεσονυκτικό, Όρθρος, Ώρες. Η λειτουργική ημέρα αρχίζει από το βράδυ: «καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ» (Γεν. 1:5).
- **Εβδομαδιαίος** (Οκτώηχος): Κυριακή η Ανάσταση· Δευτέρα οι Ασώματοι· Τρίτη ο Πρόδρομος· Τετάρτη και Παρασκευή ο Σταυρός και η Θεοτόκος· Πέμπτη οι Απόστολοι και ο άγιος Νικόλαος· Σάββατο οι άγιοι και οι κεκοιμημένοι.
- **Ετήσιος**: ο ακίνητος (Μηναίο) και ο κινητός (Τριώδιο – Πεντηκοστάριο).

4. Δεσποτικές και θεομητορικές εορτές

- **Δεσποτικές**, του Κυρίου· **θεομητορικές**, της Θεοτόκου.
- Πάνω απ' όλες το **Πάσχα**: «ἑορτῶν ἑορτὴ καὶ πανήγυρίς ἐστι πανηγύρεων» (Κανόνας του Πάσχα, η΄ ωδή).

5. Κινητές και ακίνητες εορτές

- **Ακίνητες**: με σταθερή ημερομηνία κάθε χρόνο.
- **Κινητές**: εξαρτώνται από το Πάσχα — την πρώτη Κυριακή μετά την πρώτη πανσέληνο της άνοιξης, κατά την παράδοση της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου (Νίκαια, 325).

Δ΄. Ο ενιαυτός των εορτών, μήνα με τον μήνα

Οι σημαντικότερες εορτές κάθε μήνα και τα έθιμά τους, **αρχίζοντας από την 1η Σεπτεμβρίου**, διότι η Πρωτοχρονιά (1η Ιανουαρίου) εντάσσεται στο **Άγιο Δωδεκαήμερο**, ενιαία εορταστική περίοδο που εκτείνεται μεταξύ Δεκεμβρίου και Ιανουαρίου.

◊ = κινητή εορτή· η θέση της στους μήνες είναι ενδεικτική (το 2027 το Πάσχα εορτάζεται στις 2 Μαΐου — βλ. Παράρτημα).

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ · *Αρχή του έτους, της σποράς και του σχολείου*	
1 Σεπτ.	**Αρχή της Ινδίκτου** — ημέρα αφιερωμένη στην προστασία του περιβάλλοντος.
2 Σεπτ.	**Άγιος Μάμας**, προστάτης των γεωργών και των βοσκών: έναρξη της καλλιεργητικής περιόδου, ευλογία των χωραφιών.
8 Σεπτ.	**Το Γενέσιον της Θεοτόκου** — η πρώτη μεγάλη εορτή του εκκλησιαστικού έτους.
αρχές μηνός	**Αρχή της σχολικής χρονιάς**: αγιασμός και ευλογία των σχολικών μονάδων κ.λπ.
14 Σεπτ.	**Η Παγκόσμια Ύψωση του Τιμίου Σταυρού** (ημέρα αυστηρής νηστείας): ο **βασιλικός** που ευλογείται στην εκκλησία και χρησιμοποιείται για το ανάπιασμα των προσφόρων καθ’ όλη τη διάρκεια του έτους· φυλάγεται στο εικόνισμα του σπιτιού ως ευλογία.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ · *Ο έφιππος άγιος και η κάθοδος στα χειμαδιά*	
18 & 20 Οκτ.	Πολλές εορτές: **ευαγγελιστής Λουκάς** (κατά την παράδοση, ο πρώτος αγιογράφος της Θεοτόκου), **άγιος Αρτέμιος** κ.λπ.
26 Οκτ.	**Άγιος Δημήτριος**, ο λαοφιλής έφιππος άγιος — πολιούχος της Θεσσαλονίκης, που απελευθερώθηκε ανήμερα της εορτής του, το 1912. Στη γιορτή του κατεβαίνουν στα χειμαδιά οι μετακινούμενοι κτηνοτρόφοι (ανεβαίνουν είτε του Αγίου Γεωργίου είτε του Αγίου Κωνσταντίνου). Αϊ-Γιώργης και Αϊ-Δημήτρης: τα δύο «μισά» του ποιμενικού έτους· και το «Αγιοδημητριάτικο καλοκαιράκι».
28 Οκτ.	**Αγία Σκέπη** — εθνική εορτή. Το 1952 η Ιερά Σύνοδος μετέθεσε την εορτή από την 1η Οκτωβρίου, για να συνεορτάζεται με το «ΟΧΙ»· έτσι και οι δύο εθνικές επέτειοι (25 Μαρτίου, 28 Οκτωβρίου) «στεγάζονται» σε θεομητορική γιορτή.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ · *Η σπορά και η αρχή της νηστείας των Χριστουγέννων*

8 Νοε.	**Σύναξη των Ταξιαρχών** Μιχαήλ και Γαβριήλ.
9 Νοε.	**Άγιος Νεκτάριος** Ο άγιος της συγχωρητικότητας.
14 Νοε.	**Απόστολος Φίλιππος** — αρχή της νηστείας των Χριστουγέννων (από την επομένη· λαϊκά «του Φιλίππου»).
21 Νοε.	**Τα Εισόδια της Θεοτόκου** — Παναγία η **Πολυσπορίτισσα** ή **Μεσοσπορίτισσα** (στη μέση της σποράς): βράζουμε πολυσπόρια, απαρχή για να ευλογηθεί η σοδειά.
25 Νοε.	**Αγία Αικατερίνη**.
26 Νοε.	**Άγιος Στυλιανός**, προστάτης των μικρών παιδιών.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ · *Από τα Νικολοβάρβαρα στο Δωδεκαήμερο*

4–6 Δεκ.	**Νικολοβάρβαρα** (από τον λαό θεωρούνται ενιαία γιορτή): αγία Βαρβάρα, άγιος Σάββας, άγιος Νικόλαος. «Η Βαρβάρα βαρβαρώνει, ο Σάββας σαβανώνει κι ο Νικόλας παραχώνει»: ο χειμώνας μπαίνει. Η **βαρβάρα** με βρασμένο στάρι (όπως τα πολυσπόρια).
6 Δεκ.	**Άγιος Νικόλαος**, προστάτης των ναυτικών, με τα πάμπολλα εκκλησάκια στα νησιά.
15 Δεκ.	**Άγιος Ελευθέριος**: «ελευθερώνει» από τους πόνους της γέννας — «Καλή λευτεριά!»
25 Δεκ.	**Χριστούγεννα** — αρχή του **Αγίου Δωδεκαημέρου**. Το χριστόψωμο· τα χοιροσφάγια.
Δωδεκαήμερο	Τα **κάλαντα** (παραμονές Χριστουγέννων, Πρωτοχρονιάς, Φώτων): η γιορτή περνά από πόρτα σε πόρτα. Οι **καλικάντζαροι**, που «φεύγουν» με τον αγιασμό των Φώτων.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ · *Ο αγιασμός του χρόνου και των υδάτων*

1 Ιαν.	**Αρχή του κοσμικού και πολιτικού έτους** — δοξολογίες. **Περιτομή του Κυρίου** και μνήμη του **Μ. Βασιλείου**: η βασιλόπιτα με το φλουρί, το ποδαρικό, το σπάσιμο του ροδιού.
5 Ιαν.	**Νηστεία** πριν από τα Θεοφάνια.
6 Ιαν.	**Θεοφάνια** (Φώτα): ο καθαγιασμός των υδάτων και όλης της πλάσης· τελετή κατάδυσης του Τιμίου Σταυρού στη θάλασσα, στις λίμνες και στα ποτάμια.
30 Ιαν.	**Τρεις Ιεράρχες**: η σχολική εορτή τους ως προστατών της παιδείας.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ · *Η Υπαπαντή και το κατώφλι του Τριωδίου*

2 Φεβρ.	**Υπαπαντή** — «Παπαντή καλοβρεγμένη, η κοφίνα γεμισμένη». Η πρώτη ελληνική Γιορτή της Μητέρας.
10 Φεβρ.	**Άγιος Χαράλαμπος**, κατά τη λαϊκή πίστη φύλακας από την πανώλη.
◊	**Αρχή του Τριωδίου** (κινητή εορτή): Τελώνου και Φαρισαίου, Ασώτου.
◊	**Αποκριές** · Τσικνοπέμπτη · **Ψυχοσάββατο**, κόλλυβα: η αδιάσπαστη ενότητα ζώντων και κεκοιμημένων (στρατευομένη και θριαμβεύουσα Εκκλησία).
◊	**Καθαροβδομάδα** — Καθαρά Δευτέρα: λαγάνα, χαρταετός, κούλουμα.
◊	**Η κυρα-Σαρακοστή**: το αρτοσκεύασμα για τα παιδιά, με **επτά πόδια**, ένα για κάθε εβδομάδα, που κόβονται ένα-ένα. Χωρίς στόμα, γιατί νηστεύει· με σταυρωμένα χέρια, γιατί προσεύχεται.
◊	**Η νηστεία της Μεγάλης Σαρακοστής**.

ΜΑΡΤΙΟΣ · *Η άνοιξη και ο Ευαγγελισμός*

1 Μαρτ.	**Η αρχή της άνοιξης**. Ο «Μάρτης/μαρτίτσι»: το άσπρο-κόκκινο βραχιολάκι των παιδιών, που το βγάζουν όταν έρθουν τα πρώτα χελιδόνια.
◊	**Χαιρετισμοί** (κινητή εορτή) — ο **Ακάθιστος Ύμνος** (τις Παρασκευές της Σαρακοστής κατά στάσεις, ολόκληρος την πέμπτη).
25 Μαρτ.	**Η διπλή εορτή του Ευαγγελισμού** — θρησκευτική και εθνική· η εθιμική ιχθυοφαγία μέσα στη Σαρακοστή (μπακαλιάρος σκορδαλιά).

ΑΠΡΙΛΙΟΣ · *Η Μεγάλη Εβδομάδα και το Πάσχα*

1 Απρ.	Τα εθιμικά **ψέματα της Πρωταπριλιάς**.
◊ Σάββατο Λαζάρου	**Λαζαρίνες** και **λαζαρούδια**, που τραγουδούν το θρηνητικό τραγούδι.
◊ Βαΐων	**Κυριακή των Βαΐων**, με τις δάφνες και τους φοίνικες. Εθιμική ιχθυοφαγία και πάλι.
◊ Μ. Εβδομάδα	Οι **προετοιμασίες** για το Πάσχα — να μην αγνοούμε όμως και την **ψυχική προετοιμασία**! Οι κατανυκτικές ακολουθίες.
◊ Μ. Πέμπτη	Το **βάψιμο των αυγών** και οι συμβολισμοί του (το κόκκινο του αίματος· το αυγό, κλειστός τάφος που κρύβει ζωή).
◊ Μ. Παρασκευή	Το θρηνητικό τραγούδι για τα Πάθη του Κυρίου («Μοιρολόι της Παναγίας»)· ο **στολισμός του Επιταφίου**· η επίσκεψη στο κοιμητήριο.
◊ Πάσχα	Η **ακολουθία της Ανάστασης** (η ευλόγηση αυγών και τυριού)· το **«φιλί της αγάπης»** και η συμφιλίωση με τους εχθρούς· ο πασχαλινός οβελίας. Ο Εσπερινός της Αγάπης, με την ανάγνωση του Ευαγγελίου σε πολλές γλώσσες.

◊ Παρασκευή μετά το Πάσχα	**Ζωοδόχος Πηγή**.
23 Απρ.	**Άγιος Γεώργιος**: οι τσοπάνηδες αναχωρούν για τα ορεινά, όπου θα ξεκαλοκαιριάσουν. Όταν η μνήμη του πέφτει πριν από το Πάσχα, γιορτάζεται τη Δευτέρα του Πάσχα — όπως το 2027 (3 Μαΐου).

ΜΑΪΟΣ · *Η φύση στεφανώνεται · η Πεντηκοστή*

1 Μαΐου	**Η Πρωτομαγιά** ως εορτή της φύσης και των λουλουδιών, αλλά και των εργατών (αργία). Το μαγιάτικο στεφάνι — που θα καεί στις φωτιές του Αϊ-Γιάννη (24 Ιουνίου).
21 Μαΐου	**Άγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη**: τα **αναστενάρια** και η **πυροβασία**, ως παραδοσιακά μεν έθιμα, τα οποία όμως απορρίπτονται από την Εκκλησία.
◊	**Μεσοπεντηκοστή**.
◊	**Ανάληψη** (τα πρώτα μπάνια στη θάλασσα).
◊	**Πεντηκοστή** (το Ψυχοσάββατο της παραμονής· η Γονυκλισία στον Εσπερινό) — **Αγίου Πνεύματος**.

ΙΟΥΝΙΟΣ · *Τα πανηγύρια και οι ξενιτεμένοι*

καλοκαίρι	Η περίοδος των **καλοκαιρινών πανηγυριών** σε ξωκλήσια σε όλη την Ελλάδα — οι εορτές ως φορείς κοινωνικοποίησης, αλλά και ανταμώματος των ξενιτεμένων.
11 Ιουν.	**Άγιος Λουκάς ο Ιατρός**, αρχιεπίσκοπος Κριμαίας.
◊	**Η νηστεία των Αγίων Αποστόλων** (κινητή).
24 Ιουν.	**Του Αϊ-Γιάννη του Ριγανά**: οι φωτιές της παραμονής, όπου καίγονται τα μαγιάτικα στεφάνια.
29–30 Ιουν.	**Άγιοι Απόστολοι Πέτρος και Παύλος** · Σύναξη των Δώδεκα Αποστόλων.

ΙΟΥΛΙΟΣ · *Οι άγιοι της υγείας και των κορυφών*

1 Ιουλ.	**Άγιοι Ανάργυροι Κοσμάς και Δαμιανός**.
7 Ιουλ.	**Αγία Κυριακή**.
20 Ιουλ.	**Προφήτης Ηλίας** — τα εκκλησάκια στις κορυφές των βουνών.
26 Ιουλ.	**Αγία Παρασκευή**, προστάτιδα των ματιών.
27 Ιουλ.	**Άγιος Παντελεήμων** ο ιαματικός.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ · *Το Πάσχα του καλοκαιριού*

1–14 Αυγ.	**Αρχή της νηστείας** — οι **Παρακλητικοί Κανόνες** στην Υπεραγία Θεοτόκο.

6 Αυγ.	**Η Μεταμόρφωση του Σωτήρος** — «Ευχή εις το ευλογήσαι σταφυλήν»: απαρχές, ευλόγηση των καρπών.
15 Αυγ.	**Η Κοίμηση της Θεοτόκου**, το «Πάσχα του καλοκαιριού» — η τελευταία συνάντηση στα χωριά και στα νησιά πριν από το τέλος των καλοκαιρινών διακοπών. Η τελευταία μεγάλη εορτή του εκκλησιαστικού έτους: ο κύκλος κλείνει όπως άνοιξε, με τη Θεοτόκο.
29 & 31 Αυγ.	**Αποτομή της Κεφαλής του Προδρόμου** (αυστηρή νηστεία) · **Κατάθεση της Τιμίας Ζώνης** της Θεοτόκου, η τελευταία ημέρα του εκκλησιαστικού έτους.

Ε΄. Η εορτή στην ενορία: η κοινότητα και τα παιδιά

1. Η πανήγυρη, έργο όλης της κοινότητας

- Οι λέξεις το λένε ξεκάθαρα: **πανήγυρις** < πᾶν + ἄγυρις (ἀγείρω «συναθροίζω»), η συνάθροιση όλων· **λειτουργία** < λήιτος «του λαού, δημόσιος» + ἔργον.
- **Εορτές αγίων**: καθαρισμοί και στολισμοί ναών, ιδίως ξωκλησιών, πριν από την πανήγυρη.
- Συμμετοχή στην προετοιμασία του **εορταστικού γεύματος · κοινά τραπέζια**.
- **Περιφορά εικόνων και ιερών λειψάνων** για τον αγιασμό όλης της περιοχής.
- **Κοινοτικές εορτές** με ενεργό συμμετοχή όλου του λαού, αλλά και των παιδιών των κατηχητικών σχολείων: χορωδίες, ιερόπαιδες, κορίτσια για τον στολισμό και για να ραίνουν με λουλούδια και δάφνες τις ιερές εικόνες.

2. Πώς ενισχύεται η συμμετοχή των παιδιών των κατηχητικών

- **Βιωματικά εργαστήρια** και **χειροτεχνίες**.
- **Θεατρικά δρώμενα** για τη ζωή του αγίου.
- **Απομνημόνευση** ορισμένων σημαντικών εορτών, με μορφή παιχνιδιού ή κουίζ.
- **Παιδικές χορωδίες**.
- **Οι άγιοι προστάτες**: οι άγιοι Ανάργυροι, ο Λουκάς ο ιατρός κ.λπ., ο άγιος Στυλιανός των παιδιών, ο άγιος Χριστόφορος των οδηγών.
- **Παραδοσιακή μουσική και χοροί** · γνωριμία με παραδοσιακά έθιμα και παραδόσεις από όλη την Ελλάδα.

3. Και μερικές ακόμη προτάσεις

- **Ένα τροπάριο για κάθε μεγάλη εορτή**: τα παιδιά μαθαίνουν το απολυτίκιο με τον ψάλτη και το ψάλλουν ανήμερα στον ναό. Η γιορτή μένει στη μνήμη μέσα από τη φωνή.
- **Η λέξη της εορτής**: τι σημαίνουν οι λέξεις *Υπαπαντή, Θεοφάνια, Εισόδια, Πεντηκοστή, Τριώδιο, κόλλυβα, πρόσφορο* — μια μικρή ετυμολογική «ανακάλυψη» κάθε μήνα.

- **Διαβάζω την εικόνα της εορτής**: τα παιδιά εντοπίζουν πρόσωπα και σύμβολα (στη Γέννηση το σπήλαιο, τη φάτνη, τα σπάργανα, τα ζώα)· η εικόνα ως βιβλίο.
- **Ρωτώ τον παππού και τη γιαγιά**: μικρή καταγραφή εθίμων, ευχών και ρήσεων από τους μεγαλύτερους της οικογένειας — λαογραφία από πρώτο χέρι, που δένει και τις γενιές.
- **Η παροιμία του μήνα**: «Παπαντή καλοβρεγμένη…», «Η Βαρβάρα βαρβαρώνει…» — ο λαϊκός λόγος ως ημερολόγιο.
- Για τα μεγαλύτερα παιδιά: **σύντομο βίντεο** με εικόνες της εορτής και ψαλμωδία, για τη σελίδα της ενορίας.

4. Μαγειρική και ζαχαροπλαστική με επίκεντρο τις παραδοσιακές γιορτές

- **Εορταστικά κόλλυβα** και η διακόσμησή τους.
- **Νηστίσιμα φαγητά** — η σημασία της νηστείας ως θεοπαράδοτου θεσμού και ως άσκησης υπακοής στην πίστη και την ορθόδοξη παράδοση.
- **Μοναστηριακή μαγειρική**.
- Βίντεο, αλλά και **πρόσκληση μοναχών και μοναζουσών**.

Κατακλείδα

- Το ζητούμενο δεν είναι να διασώσουμε τα έθιμα σαν μουσειακά εκθέματα, αλλά να ξαναμάθουμε να ζούμε τον χρόνο ως δώρο που ευλογείται.
- Η λαϊκή παράδοση είναι η μνήμη ενός λαού που κάποτε ζούσε έτσι· η ενορία είναι ο τόπος όπου αυτό μπορεί να γίνεται και σήμερα.

Παράρτημα: οι κινητές εορτές του 2027

Πάσχα: 2 Μαΐου (στη Δύση: 28 Μαρτίου)

Ημερομηνία	Ημέρα	Εορτή
21 Φεβρ.	Κυρ.	Τελώνου και Φαρισαίου — αρχή του Τριωδίου
28 Φεβρ.	Κυρ.	Του Ασώτου
4 Μαρτ.	Πέμ.	Τσικνοπέμπτη
6 Μαρτ.	Σάβ.	Ψυχοσάββατο
7 Μαρτ.	Κυρ.	Απόκρεω
14 Μαρτ.	Κυρ.	Τυρινής
15 Μαρτ.	Δευ.	Καθαρά Δευτέρα — αρχή της Μ. Σαρακοστής
19 Μαρτ.	Παρ.	Α΄ Χαιρετισμοί
16 Απρ.	Παρ.	Ακάθιστος Ύμνος
24 Απρ.	Σάβ.	Σάββατο του Λαζάρου
25 Απρ.	Κυρ.	Κυριακή των Βαΐων
29 Απρ.	Πέμ.	Μεγάλη Πέμπτη
30 Απρ.	Παρ.	Μεγάλη Παρασκευή
2 Μαΐου	Κυρ.	**Άγιον Πάσχα**
3 Μαΐου	Δευ.	Άγιος Γεώργιος (εκ μεταθέσεως)
7 Μαΐου	Παρ.	Ζωοδόχος Πηγή
26 Μαΐου	Τετ.	Μεσοπεντηκοστή
10 Ιουν.	Πέμ.	Ανάληψη
19 Ιουν.	Σάβ.	Ψυχοσάββατο
20 Ιουν.	Κυρ.	Πεντηκοστή
21 Ιουν.	Δευ.	Αγίου Πνεύματος
27 Ιουν.	Κυρ.	Αγίων Πάντων
28 Ιουν.	Δευ.	Νηστεία των Αγίων Αποστόλων (μία ημέρα)

**Στα έργα του κ. Βασίλη Μαλισιόβα (vasilis.malisiovas@gmail.com) συμπεριλαμβάνονται τα βιβλία: «Κάτσε να σου μολογήσω», «Τα λόγια και τα δάκρυα της πέτρας» (με συγκινητικές ηπειρώτικες ιστορίες / εκδ. Αλεξάνδρεια), «Περί ευχών – Τι και γιατί ευχόμαστε σε κάθε περίσταση», «Μεταφορικά μιλώντας – Οι μεταμορφώσεις σημασιών στη γλώσσα μας» (εκδ. Άγκυρα).*